

заважає жирність шкіри чи вологість повітря. Дана система активно використовується у діяльності ФБР. Агенти, здійснюючи огляд місця події, використовують спеціальний бездротовий сканер, який відразу відправляє виявлені зразки до центральної лабораторії для перевірки [4].

Впровадження в діяльність правоохоронних органів України новітніх автоматизованих технологій ведення дактилоскопічного обліку є одним з найбільш актуальних і перспективних завдань. Останнім часом активно ведуться розробки в галузі автоматизованого розпізнавання відбитків пальців. Застосування систем комп'ютерного пошуку по накопиченим базам даних відбитків значно підвищують ефективність роботи експертів-криміналістів. Враховуючи досвід зарубіжних країн, національна автоматизована дактилоскопічна інформаційно-пошукова система має відповідати таким вимогам: насамперед, це здатність працювати з великими обсягами інформації, можливість роботи зі слідами та дактилокартами середньої якості, можливість вільного обміну інформацією у цифровому вигляді з використанням модемного зв'язку, простота процесу ведення обробки дактилоскопічної інформації, можливість отримання статистичних відомостей як за установчими даними осіб і слідів, так і за кількістю і якістю введеної дактилоскопічної інформації, здатність формувати запити на пошук за певними даними (дата, місце, спосіб вчинення злочину) [5]. Зважаючи на сказане, можна зробити висновок про необхідність створення єдиної багатофункціональної системи дактилоскопічних обліків та вирішення питання вдосконалення правового забезпечення дактилоскопічної реєстрації в Україні.

Отже, проблема збирання, дослідження і використання дактилоскопічної інформації під час розслідування злочинів зумовлює необхідність розроблення наукових і правових основ діяльності органів досудового розслідування, експертних установ, удосконалення засобів та методів роботи з такою інформацією. Для того, щоб вийти на належний рівень впровадження новітніх дактилоскопічних та інших ідентифікаційних технологій, правоохоронні органи України потребують негайного здійснення відповідних заходів у галузі матеріально-технічного забезпечення, моніторингу новітніх наукових розробок, навчання й обміну практичним досвідом з фахівцями правоохоронних органів країн Євросоюзу та США.

Список використаних джерел:

1. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення: 21.02.2019).
2. Свобода Є. Ю. Деякі аспекти правового регулювання дактилоскопічної реєстрації. Вісник Академії адвокатури України, 2010, № 3, с. 148–153. URL: [https://vaau_2010_3_22%20\(1\).pdf](https://vaau_2010_3_22%20(1).pdf) (дата звернення: 27.02.2019).
3. Лапта С. П. Перспективні напрями розвитку дактилоскопії в зарубіжних країнах. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ, 2017, № 3 (78). URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2532> (дата звернення: 27.02.2019).
4. Рогатюк І. В. Напрями удосконалення використання дактилоскопічної інформації в діяльності органів досудового розслідування та прокуратури. Часопис Київського університету права, 2014, № 1, с. 292–296. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2014_1_69 (дата звернення: 27.02.2019).
5. Хахановський В. Г. Автоматизація експертних дактилоскопічних досліджень. Форум права. 2011, № 1, с. 1078–1084. URL: [https://FP_index.htm_2011_1_174%20\(2\).pdf](https://FP_index.htm_2011_1_174%20(2).pdf) (дата звернення: 27.02.2019).

УДК 343.98

Мушин Г. П., завідувач сектору Рівненського НДЕКЦ МВС України

ЗНАЧЕННЯ СЛІДІВ ДІЇ СТОРОННЬОГО ПРЕДМЕТУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ТРАСОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЗАМКІВ І ЗАМИКАЮЧИХ ПРИСТРОЇВ

Одними з найбільш небезпечних та поширених видів злочинів є безумовно крадіжки, оскільки посягають на одне з найцінніших соціальних благ – право власності. Специфічним способом вчинення крадіжок є проникнення у житло, інше приміщення чи сховище. Під проникненням у житло, інше приміщення чи сховище треба розуміти незаконне вторгнення до них будь-яким способом (із застосуванням засобів подолання перешкод або без їх використання; шляхом обману; з використанням підроблених документів тощо або за допомогою інших засобів), який дає змогу злочинцю викрасти майно із житла, іншого приміщення чи сховища [2, с. 585].

При розслідуванні даних видів злочинів нерідко виникає необхідність дослідження замикаючих пристроїв як обов'язкових елементів будь-яких тимчасових перешкод, які перешкоджають доступу до них.

За своїм функціональним призначенням вони можуть бути одноразової або багаторазової дії. До перших належать, наприклад, силові запірно-пломбувальні пристрої. Замикаючі пристрої багаторазової дії – замки, дверні та віконні засуви, гачки та ін. Але найбільше значення для розкриття та розслідування злочинів має криміналістичне дослідження різних видів замків. Це пов'язано з тим, що замки – єдиний вид замикаючих пристроїв багаторазової дії, які можуть зачинятися не тільки із внутрішньої, але й зовнішньої сторони перешкоди. При цьому обмеження доступу до різних приміщень (квартири, сейфи, шафи) здійснюється завдяки складній конструкції виробу, який містить механізм секретності.

Секретність відмикання замків може забезпечуватися різними способами. По-перше, взаємодією механізму замка з якимось матеріальним носієм коду – ключем в широкому сенсі цього слова. Інформація з ключа може зчитуватись як механічним способом, так і за допомогою електронних, магнітних, звукових або оптичних датчиків, розміщених на замку. Тому ключами до таких замків можуть бути різні металеві фігурні вироби (ключі у вузькому значенні слова), пластикові картки з магнітним носієм, папілярний узор пальця руки людини, спектр голосу, рисунок рогівки ока і т. д.

По-друге, введенням в механізм замка коду, наприклад, у вигляді заданої комбінації букв чи цифр. Звичайно, носієм цієї інформації повинна бути або одна людина, або вузька група людей. У іншому випадку замок не буде відповідати своєму функціональному призначенню.

Особливу категорію складають замки, відмикання яких відбувається в заданий період часу. Ці замки містять запрограмований часовий механізм та призначені в основному для встановлення на двері банківських сейфів і сховищ.

Історія розвитку замків нараховує декілька століть. На сьогоднішній день існує багато модифікацій замків, що розрізняються як за конструктивним виконанням, так і за складністю. При цьому паралельно із підвищенням якості конструкції замків удосконалювались і кримінальні способи їх усунення як перешкоди. Однак в будь-якому випадку в момент усунення замка як перешкоди, на ньому залишаються сліди дії сторонніх предметів (кримінального впливу), а сам він стає носієм інформації, що має значення для розкриття та розслідування злочинів [5, с. 163, 164].

Трасологічні дослідження замків мають специфічні особливості, обумовлені конструкцією моделей замків, способами їх фіксації до перешкоди, видами знарядь та інструментів, що використовуються для зламу та відмикання та ін.

Під зламом замка розуміється нанесення самому замку чи додатковим до нього пристосуванням таких пошкоджень, завдяки яким замок втрачає функцію замикавання.

Під відмиканням же розуміються дії, спрямовані на подолання протидії «секретності» замка, шляхом впливу сторонніми предметами на деталі механізму, з метою переміщення ригеля в положення «відчинено». Таке переміщення ригеля відбувається, як нам відомо, при відчиненні замка призначеним для нього ключем. Але в переважній більшості випадків злочинець такого ключа не має і використовує для цього різного роду пристосування.

В обох випадках на поверхнях замка та його елементах має місце наявність слідів дії сторонніх предметів.

Під слідами дії сторонніх предметів розуміють сліди взаємодії або впливу на поверхні замків, замикаючих пристроїв та їх механізмів будь-яким іншим предметом, окрім ключа.

Так, сліди наявні на зовнішніх поверхнях замків або їх замикаючих механізмів, утворені в результаті експлуатації, монтажу або демонтажу, по суті теж є слідами дії стороннього предмету, оскільки вони утворені не ключем.

Також, у процесі дослідження внутрішніх поверхонь замка чи замикаючого механізму, експертом виявляються сліди дії стороннього предмету чи предметів, відмінні від слідів, характерних для взаємодії з ключем. Однак форма, розміри, направленість, розташування та взаєморозташування даних слідів не дозволяють віднести їх до категорії таких, що були спрямовані на відмикання замка (оскільки могли виникнути, наприклад, внаслідок впливу на внутрішню поверхню ключової шпарини замка та його деталі звичайною шпилькою чи канцелярською скріпкою, якими бавилася дитина).

Таким чином, наявність слідів дії стороннього предмету на поверхнях замків та замикаючих пристроїв, що надходять на експертизу, не завжди свідчить про їх належність до саме того предмету, яким було відчинено замок.

Однак іноді наявність слідів дії сторонніх предметів на поверхнях замків та замикаючих механізмів (найчастіше на внутрішніх) може свідчити і про спробу відмикання за допомогою випадкових предметів, тобто предметів, які мають інше господарсько-побутове призначення, ніж спеціально призначені для цього предмети (відмички). Найчастіше з цією метою використовуються шило, викрутка, цвях, голка, шпигу для в'язання, канцелярська скріпка і т. п. Зазвичай, відмиканню випадковими предметами піддаються замки та замикаючі механізми з низьким ступенем секретності.

Ідентифікувати дані предмети за залишеними слідами практично неможливо, оскільки вони є малоінформативними, і навіть збільшення їхнього дна у понад сто разів, не відображає достатньої кількості ознак, необхідної для ідентифікації.

Аналізуючи експертну практику, необхідно зазначити, що на вирішення судової трасологічної експертизи замків та замикаючих механізмів часто виноситься питання про те, чи був відімкнений замок (замикаючий механізм) сторонніми предметами (відмичками, підібраними або підробленими ключами), вирішення якого є найбільш складним.

Це пов'язано з тим, що відмикання (кримінальне) означає закінчену дію щодо переміщення ригеля замка із положення «зачинено» в положення «відчинено». Тому дуже не часто трапляються випадки, коли відповісти на дане питання можливо в категорично позитивній формі. Необхідною умовою для цього є не тільки наявність слідів дії сторонніх предметів на внутрішніх поверхнях і деталях механізму замка, а й їх форма, розміри, розташування, взаєморозташування та направленість відносно розміщення деталей у механізмі замка чи замикаючому пристрої. У такому випадку експерт лише констатує факт того, що до ключової шпарини замка, для впливу на деталі механізму, було здійснено введення стороннього предмета з відповідними розмірними характеристиками.

Отже, підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що при проведенні судової трасологічної експертизи замків та замикаючих пристроїв особливу увагу необхідно приділяти значенню слідів дії сторонніх предметів та їх можливого впливу на вирішення питання про встановлення факту кримінального відмикання. Також необхідно пам'ятати, що завданням експерта є повний і всебічний аналіз та дослідження виявлених слідів, оскільки саме такий підхід є основою для формулювання обґрунтованих та об'єктивних висновків.

Список використаних джерел:

1. Криміналістична техніка. Книга друга (частина II): навч. посіб. Київ : КИЙ, 2011. 352 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. коментар / за заг. ред. проф. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М.Є. Шумила. К. : Юстініан, 2012. 1224 с.
3. Майлис Н. П. Руководство по трасологической экспертизе. М. : Издательство «Щит-М», 2007. 344 с.
4. Поташник С. И. Криминалистическое исследование замков. М., 1953. 140 с.
5. Пророков И. И. Криминалистическая экспертиза следов (Трасологическое исследование). Волгоград : НИРИО ВСШ МВД СССР, 1980. 284 с.
6. Трасология и трасологическая экспертиза : учеб. / А. Г. Сухарев, А. В. Калякин, А. Г. Егоров, А. И. Головченко. Саратов, 2010. 420 с.

УДК 343.98.065: 535.341.08

Ромбовський М. Ю., канд. фіз.-мат.наук, судовий експерт
Сумського НДЕКЦ МВС України

ORCID : <https://orcid.org/0000-0002-2296-3452>

e-mail: rombovsky_m@ukr.net

Радченко Р. В., директор Сумського НДЕКЦ МВС України

e-mail: expertrrv@ukr.net

ПІДВИЩЕННЯ ТОЧНОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИЧНОЇ ГУСТИНИ СКЛА ПРИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТРАСОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЦІЛОГО ЗА ЧАСТИНАМИ

Встановлення цілого за його частинами є одним з різновидів трасологічної експертизи, результати якої, при позитивному вирішенні питань, мають важливе доказове значення.

Для встановлення цілого за його частинами застосовують прийоми і методи, які передбачені змістом методик трасологічної експертизи, при комплексному вирішенні питань можуть використовуватися фізичні, хімічні, біологічні та інші методи дослідження. Таким чином,